СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Пам'ятайте про Україну!

РІК 153. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 13-го СЕРПНЯ 1986 — ЦЕНТІВ 25 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 13, 1986 — No.153. VOL. XCIII.

І. Бойко став членом Ради багатокультурности і горожанства в Канаді

Торонто. — Недавно прем'єр Дейвид Пітерсон назначив 20 осіб, з-поміж двох українців до Консультативної ради багатокультурности і горожанства в Онтаріо. Одним з них є Іван Бойко, який дотепер був головою Відділу КУК в Гамильтоні.

Президентом ради є торонтонський адвокат Стенлі Фроляк, який в минулому був президентом Федерації Клюбів Українських Купців і Підприємців.

Консультативна рада через міністерство горожанства і культури дораджує провінційному урядові в справах багатокультурности і горожанства.

В Ню Йорку демонструватимуть в роковини підписання горезвісного пакту

Ню Йорк. — 23-го серпня 1939 року два з найбільш жорстоких диктаторів, Адольф Гітлер і Йосиф Сталін підписали Пакт, відомий в історії як пакт Ріббентропа-Молотова.

В 47-му річницю підписання пакту Ріббентропа-Молотова, як повідомляє бюро нюйоркського сенатора Алфонса Д'Амато, в суботу, 23-го серпня ц.р., відбудеться велике зібрання п.н. „Міжнародний день чорної стрічки", щоб згадати цю нещасну річницю. Жалобна демонстрація відбудеться тут перед будинком Об'єднаних Націй.

Сен. Д'Амато закликає українців та представників інших народів взяти участь в демонстрації і в цей спосіб вшанувати пам'ять жертв тих двох жорстоких режимів.

Т. Гриньків виступить на концерті в Гантері

Гантер, Н. Й. — Цієї суботи, 16-го серпня, о год. 8-ій вечора, в Центрі Української Культури виступить піяніст Тома Гриньків.

Т. Гриньків гратиме твори Косенка, Ліста, Рахманінова, Шуберта і інших. Квитки в ціні 5 і 4 дол. від членів і сеньйорів, і 3 дол. від студентів можна набути при касі. Мистецьким керівником Центру Української Культури є д-р Ігор Соневицький.

СОУК буде відкритий більшу кількість годин

Дженкінтавн, Па. — Сестра Марія Кекилія, ЧСВВ, президент Менор Джуніор коледжу, повідомила, що від 2-го вересня ц.р. музей СОУК буде відкритий від понеділка до п'ятниці, від год. 1-ої до 3-ої по полудні. Зацікавлені особи повинні звертатися до куратора музею Студійного Осередку Української Культури Христини Хомин-Джак. СОУК є приміщений тут на посілості Менор Джуніор коледжу, при Факс Чейс і Форрест авеню і можна з ним сконтактуватися, телефонуючи на число (215) 885-2360, екс. 64.

Студійний Осередок Української Культури намагається зберігати і розвивати українське народне мистецтво, спадщину і культуру. У СОУК знаходяться музейні колекції, архіви, бібліотека і є відділи академічних студій.

Директором осередку є д-р Ігор Мірчук, з Філядельфії, куратором музею є Х. Хомин-Джак, із Ворминстеру, а бібліотекаркою є Анна Максимович.

А. Шатравка прибув до Ню Йорку

Ню Йорк. — Член московської Групи довір'я Александер Шатравка, якого совєтські власті недавно відпустили за кордон, зустрівся з репортерами нюйоркських газет. Він сказав, зокрема, що совєтський лікар Євгеній Чазов, який був нагороджений Нобелівською премією миру, не відіграв ніякої ролі в його звільненні.

„Я не маю за що дякувати Чазову. Я не маю за що бути вдячним совєтським керівникам. Я був звільнений завдяки тискові на Совєтський Союз зі сторони Заходу", — сказав А. Шатравка, який дев'ять років провів у тюрмах і психіятричних лікарнях, куди совєтська влада приміщує вільнодумців.

Клопоти в А. Шатравки почалися в 1968 році, коли на знак окупації Чехо-Словаччини він відмовився служити в совєтській армії. В 1982 році А. Шатравку засудили на три роки концтабору, а потім додали ще два роки. Його випустили з тюрми і відпустили на Захід після кампанії численних західних громадських організацій і урядів.

В інтерв'ю для нюйоркських репортерів Шатравка говорив про противників совєтського режиму, які сидять у тюрмах і концтаборах. „Лише широка кампанія на Заході може примусити совєтський уряд звільнити їх", — сказав Шатравка.

Шкільний підручник вмістив статтю М. Сурмача

Джерзі Сіті, Н. Дж. — У шкільному підручнику, призначеному для вправного читання коротких оповідань з різних ділянок життя п.н. „Скай Клаймберс", виданому видавництвом Скатт, Форсман і Ко., є вміщена стаття пера відомого громадянина, власника книгарні „Сурма" і ентузіястичного пасічника Мирона Сурмача.

На шістьох сторінках, з відповідними гарними кольоровими ілюстраціями, подано у легкій та приступній для дітей формі інформації про бджоли, їхню пильну працю для складання меду, про вулики і про досвід М. Сурмача з праці з бджолами.

В статті М. Сурмач заохочує молодь займатися пасічництвом і подає інформації як це зробити. На кінці М. Сурмач дає ще і припис на напиток з медом, який він уважає за дуже здоровий та добрий.

Після статті подані відповідні питання для учнів з ділянки пасічництва.

Хор „Прометей" і співачка Л. Волянська виступлять на Союзівці

Союзівка. — У кінцевотижневій мистецькій програмі в суботу, 16-го серпня ц.р., тут, на відпочинковій оселі Українського Народного Союзу, виступить цього разу чоловічий хор „Прометей" з Філядельфії під диригентурою Михайла Длябоги з музичним супроводом піяністки Ірини Зварич-Пелех. Також сопрано Лілея Волянська матиме гостинний виступ.

Програма відбуватиметься о год. 8:30 вечора в залі „Веселки", а о год. 10:30 вечора відбудеться забава, до якої пригравати ме оркестра „Нове покоління" з Торонто.

Л. Волянська.

Хор „Прометей" і його талановитий дирігент Михайло Длябога відомі широко українським любителям клясичного і народного українського співу.

Лілея Волянська дістала ступінь магістра мистецтв з Гантер коледжу в Ню Йорку. Зацікавлення музикою, яке виявляла з дитинства, особливо збільшилося, коли вона в час студій у коледжі була вирізнена серед інших аспірантів, щоб грати ролю Марії фон Трапп в музичній п'єсі „Саунд ов М'юзік". З переїздом до Канади з Ню Йорку Л. Волянська студіює спів у проф. Доменція Йохи-Березенця, відомого співака з Київської опери, і в Давида Астора та Лінди Перліло в Альбертському коледжі в Едмонтоні, де вона постійно проживає.

Протягом цього періоду Лілея Волянська виступала як чільна солістка хору „Дніпро" в Едмонтоні у багатьох концертах в самому Едмонтоні, так і в інших містах Канади. Виступаючи самостійно, Лілея Волянська теж завоювала глядача як українська виконавиця народних пісень і легкої музики. Але її улюблена українська опера, і це був вплив маестра Володимира Колесника, що вона перейшла на оперний репертуар, співаючи в опері „Купало" в 1981 році та в „Запорожці за Дунаєм" в 1983 році.

Німецька преса постійно пише про Чорнобиль

Джерзі Сіті, Н. Дж. (О. К.). — Переглядаючи західньо-німецьку пресу бачимо, що ніхто із чужинецької преси не віддає стільки місця та уваги катастрофі реактора в Чорнобилі, як саме німецькі журналісти.

В останніх двох тижнях ми знайшли в декількох більших щоденниках, зокрема у „Франкфуртер Альгемайне Цайтунг" текст повідомлення Політбюра про вибух реактора в Чорнобилі з відповідними німецькими коментарями до поодиноких місць того звідомлення, особливо про те, що ця катастрофа це позначена і трагічна наука, з якої мусять витягнути висновки так господарські, як і наукові чинники. У зв'язку з тим підкреслюється потребу міжнародньої співпраці для безпеки проти таких випадків, як мав місце в Чорнобилі. Німецький щоденник стверджує, що Західня Німеччина готова конструктивно брати участь у заповідженій конференції нагляду над розвиток нуклеарної зброї і уважає за конечне контролювати побудову реакторів і безпеки їх для оточення.

Саме в тому і зацікавлена особливо Західня Німеччина, тому, що її сусіди, а зокрема Франція і Італія мають вже сильно розбудовані нуклеарні станції, для економічного вжитку. Про це інформує з Брюсселю кореспондент „Крищен Саєнс Монітор" Дейвид Фуке, який пише, що члени Бюра Юнії Європейської Консумпції дуже критикують Европейський Ринок, що він не є відповідно приготований на можливість такої катастрофи, яка сталася в Чорнобилі, як також на радіоактивність, яка дійшла аж на захід після 26-го квітня ц.р. На думку Бюра, деякі західньоевропейські держави зумисне злегковажили наслідки катастрофи в Чорнобилі, щоб не показувати своїх недотягнень у засобах безпеки при вживанні нуклеарної енергії для промислових цілей. Зокрема Франція старалася зігнорувати і промовчати наслідки радіяції в Чорнобилі аж до 10-го травня. Найбільше для безпеки свого населення зробила Західня Німеччина.

Ці ствердження вияснюють чому і далі для Західньої Німеччини так актуальною є справа катастрофи у Чорнобилі і чому її стільки місця присвячують у пресі, здаючи собі справу, що подібна небезпека радіяції, яка прийшла у Західню Німеччину, після вибуху у Чорнобилі, може притрапитись знову із недотягнень одної із 50 нуклеарних споруд у Західній Европі.

Читаємо у статті на тему звіту Політбюра у „Майнцер Альгемайне Цайтунг", що цей звіт є „потрясаючим документом" який доказує, якого розміру може бути нещастя, коли є недотягнення в людях і системі. Тому так сильно підкреслюють потребу контролі міжнародного маштабу і уважають, що після Чорнобиля мусять прийти до зворотної точки у розбудові і безпеці нуклеарних споруд.

Як довгі і далекі можуть бути наслідки напливу радіяції до Західньої Европи із вибуху, що мав місце 26-го квітня 1986 року вказує „Вісбаденер Курір", який у вістці з 27-го липня ц.р. пише про це, що тепер стверджено загрозу радіяцією цього горічого збору зел у Провансі, Франція, які звичайно продають у цілій Европі. З уваги на цю радіяцію уряд Західньої Німеччини заборонив їх імпортувати.

Знищення і засоби охорони біля Чорнобиля є незвичайно великі, та господарка СССР не може подолати цих завдань, які тепер стоять перед нею. Тому, як довідуємося із „Франкфуртер Альгемайне Цайтунг" з 25.7.86 уряд СССР мусів замовити в німецькій фірмі Швінг/Стеттер велику кількість виряду для бетонових праць, які потрібні на місці та в найближчому довкіллі реактора в Чорнобилі. Уряд СССР закупив бетонові помпи, вичищувальні помпи і машини для виробу бетону на суму 10 мільйонів німецьких марок. Все це вивінування має бути вжите в Чорнобилі, щоб замкнути та обмежити шкоди в нуклеарній станції. Інформують, що на промірі 30 кілометрів довкола Чорнобиля мають бути покриті бетоном усі дороги, стежки та цілий простір, і для цих цілей совєтські чинники не мають відповідних матеріялів та машин, які тепер мусять коштом великої ціни купувати в Західній Німеччині.

(Закінчення на стор. 4)

ЗСА ЗАТІСНЮВАТИМУТЬ ЕМБАРҐО НА ВИВІЗ ТОВАРІВ ДО КУБИ

Вашінгтон. — Президент Роналд Реґен має в пляні затіснити ембарґо на вивіз товарів до комуністичної Куби, яке вперше було накладене в 1960 роках, — заявили офіційні особи Адміністрації. Плян у цій справі приготовила, на зарядження Уряду, Рада Крайової безпеки, яка рекомендує більш строго допильновувати торгівлю приватних корпорацій і компаній з Кубою. Ембарґо, як відомо, передбачає також деякі фінансові обмеження, тому в цю категорію входитимуть також деякі американські великі банки, щоб таким чином унеможливити Кубі діставати американську тверду валюту, отримувану часто у формі подарунків, родинних записів чи продажу майна, набутого в ЗСА колишніми кубинськими громадянами. Цією справою займаються в ЗСА несовісні адвокати й інші особи, які виключно дивляться тільки на особисту наживу і цілком не беруть до уваги інтересів ЗСА.

У тому самому часі, коли Адміністрація розглядала справу ембарґо, інша урядова комісія працювала над пропозицією, як ЗСА можуть допомогти противникам комуністичного режиму в Кубі і тисячам політичних в'язнів, які стали жертвою тамошньої диктаторської системи. В рахубу входять також ті політичні в'язні, які відсиділись з-під контролі Кастра і опинились в ЗСА та живуть тепер на статусі імігрантів.

ЗСА готові прийняти додаткову кількість кубинських політичних в'язнів, якщо Кастро дозволить їм покинути острів. Ця справа вимагає співпраці з Гаваною і тому не відомо, як до неї поставиться тамошній диктатор Фідель Кастро. Речники Державного департаменту заявили свого часу кореспондентам, що вони мають інформації, що Кастро хотів би позбутися своїх політичних противників. Існує тільки побоювання, що крім політичних в'язнів, Куба знову вимішає їх з кримінальним елементом і психічно хворими кубинцями, які ще й досі становлять клопоти для ЗСА. Досі дозвіл на в'їзд з Куби був дуже коштовний і Кастро прямо випомповував з кубинців в ЗСА великі суми грошей. Кожний новоприбулий коштував кубинців від 3,000 до 30,000 долярів.

Деякі американські законодавці в Палаті Репрезентантів і Сенаті критикували Адміністрацію за підписання угоди з Гаваною, на підставі якої Куба забере 2,700 своїх кримінальників і психічно хворих, які прибули до ЗСА з великою хвилею еміграції в 1980 роках, у заміну за 3,000 нових політичних в'язнів і згоду приймати кожного року по 20,000 кубинців на звичайну еміграційну квоту.

В МОСКВІ РОЗПОЧАЛИСЬ АМЕРИКАНСЬКО-СОВЄТСЬКІ РОЗМОВИ

Москва. — У понеділок, 11-го серпня ц.р., тут розпочались американсько-совєтські розмови на тему контролі озброєння, зрушення з мертвої точки переговорів в Женеві у справі редукції стратегічної нуклеарної зброї і підготови до другої вершинної конференції між президентом Роналдом Реґеном і генеральним секретарем ЦК КПСС Михайлом Горбачовим, пляновано на пізню осінь 1986 року. Очевидно, остаточну дату зустрічі узгіднять між собою державний секретар ЗСА Джордж Шулц і міністер закордонних справ СССР Едуард А. Шеварднадзе під час зустрічі 19-го і 20-го вересня ц.р. у Вашінгтоні, бо в Москві говорять переважно між собою спеціялісти від озброєння і в їхню компетенцію не входять політичні справи.

Перша зустріч між представниками ЗСА і СССР тривала вісім годин і відбулось у віллі, якою розпоряджає міністерство закордонних справ у лісистій околиці 30 кілометрів на південь від Москви. Совєтську делеґацію очолює Віктор П. Карпов, який також керує совєтською делеґацією на переговорах в Женеві і тому він знайомий з більшістю прибулих до Москви американців. Американська делеґація включає Пола Г. Ніці, головного дорадника Дж. Шулца у справах озброєння, Мекса М. Кампелмана, голову американської делеґації на переговорах в Женеві і Ричарда Н. Перла, асистента секретаря Департаменту оборони та кілька інших осіб.

Головною базою переговорів є переписка між президентом ЗСА Р. Реґеном і совєтським лідером М. Горбачовим в останньому часі. Совєтська сторона пояснює цю зустріч як вступ до більш серйозних переговорів у Вашінгтоні між Дж. Шулцом і Е. Шеварднадзе, бо від цих розмов залежатиме чи відбудеться друга вершинна конференція двох лідерів і чи переговори в Женеві поступлять вперед, чи залишаться на теперішньому рівні застою. Завданням американсько-совєтської комісії є перевірити спірні питання у справі редукції стратегічної зброї і встановити, що треба ще зробити, щоб остаточно закінчити женевські розмови з позитивним вислідом і приступити до оформлення договору, який, як загально надіються, мавби бути підписаний під час третьої зустрічі на вершинах і відвідин Р. Реґена Совєтського Союзу, весною 1987 року.

Американські офіційні речники кажуть, що космічна зброя не є предметом переговорів у Москві, але військові і політичні спостерігачі кажуть, що про ці справи була вже мова раніше в особистих розмовах амбасадора ЗСА Артура Гартмана із совєтськими високими речниками і в листі президента Р. Реґена.

У СВІТІ

НЕВІДОМІ ТЕРОРИСТИ застрелили з машинової зброї популярного і найбільш вдекорованого в Індії генерала, колишнього шефа штабу індійської армії ген. Аруна С. Вайдія. Кілька днів тому згаданий генерал отримав погрози смерти від індійського племени сікхів, які, як припускає поліція, були виконавцями замаху на життя генерала. Індійські лідери, а також речники уряду прем'єрміністра Раджіва Ганді, були засмучені вбивством, бо ген. Вайдія не виконував вже жадної функції і перебував у стані відпочинку.

ІЗРАЇЛЬСЬКЕ ЛЕТУНСТВО знову збомбило бази Палестинської Визвольної Організації біля Сидону, хоч звичайно під час таких налетів гине чимало цивільного населення, непричетного до міжфракційної боротьби чи вишколу палестинців на території Ливану. Військові спостерігачі на Близькому Сході не виключають сирійської реакції і протестів інших арабських держав. Часті налети ізраїльців на ливанську територію турбують також уряди багатьох інших держав світу, бо вони одного дня можуть спровокувати чергову війну між Ізраїлем і арабськими країнами.

АНТИКОМУНІСТИЧНІ ПОВСТАНСЬКІ відділи в Нікараґуа плянують розвинути ширші військові акції проти урядових військ сандіністів, а може навіть захопити важливе ключеве місто і проголосити там свій тимчасовий уряд як тільки отримають допомогу ЗСА в сумі 100 мільйонів долярів — 70 мільйонів зброєю і 30 міл. продуктами та військовим виряддям. Військові спостерігачі здогадуються, що „контрас" атакуватимуть відтепер також військові об'єкти, склади зброї й амуніції, летовища тощо. Покищо не відомо, яку саме зброю отримають повстанці, але у військових колах не виключають, що вони отримають також протилетунські ракети, які послужать їм до оборони перед совєтськими модерними гелікоптерами.

ЛІДЕР ПАЛЕСТИНСЬКОЇ Визвольної Організації Ясір Арафат засудив американсько-ізраїльську домовленість про поліпшення відносин на окупованих Ізраїлем арабських землях, зокрема на західньому березі ріки Йордан, щоб таким чином інтегрувати ці території до Ізраїля і прихилити в свою сторону місцеве населення арабів, які живуть в нужді. Лідери ПВО думають, що з таким пляном приїжджав до Ізраїля недавно віцепрезидент Джордж Буш, який правдоподібно буде кандидатом Республіканської партії на президента в 1988 році і вже заздалегідь старається забезпечити собі голоси американських жидів. З'єднані Стейти Америки досі передали Ізраїлеві на цю ціль 14 мільйонів долярів, але Вашінгтон не має жадної контролі на що були витрачені гроші, бо Буш не бачив різниці в життєвому стандарті на окупованих землях.

УРЯД ПЕРУ, НЕ МАЮЧИ іншого виходу, послав кілька військових летунських з'єднань в амазонські джунглі, які на протязі двох годин бомбили і обстрілювали плянтації кокаїни та приміщення контрабанди, яка перепачковує великі кількості цього наркотику до ЗСА й інших країн світу. Міністер внутрішніх справ Перу Абель Салінас заявив на пресовій конференції, що це він, в порозумінні з міністерством оборони, зарядив бомбардування 12-ох пунктів продукції кокаїни. Деякі гелікоптери зустрінулись зі спротивом. Їх обстрілювали з машинової зброї торгівці і продуценти наркотиків, які створили собі в Перу „царство" з власною „армією" і великою кількістю агентів, які займаються перекупством урядових осіб. Також сусідня Болівія розпочала широку акцію проти контрабанди кокаїни і інших наркотиків.

НЕВІДОМІ ТЕРОРИСТИ підклали до американського військового автомобіля саморобну бомбу в місцевості Ганау у Західній Німеччині. Бомба знищила автомобіль, але він був порожній і ніхто не постраждав від цього вибуху. Виглядає, — кажуть речники поліції, що терористи хотіли тільки продемонструвати свою ненависть до американців.

В АМЕРИЦІ

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ значною більшістю голосів прийняла резолюцію про однорічний мораторіюм на випробування нуклеарної зброї. Виняток зроблено лише для випробувань малої сили. Однак не можна передбачити, чи рішення Палати Репрезентантів набере сили закону. Поперше, не відомо, коли цю справу буде обговорювати Сенат і чи взагалі він буде її обговорювати. Подруге, цілком зрозуміло, що якщо законопроєкт все таки попаде на стіл президента Роналда Реґена, то на нього буде накладено вето. На думку речників Адміністрації Р. Реґена, відмова від випробувань ослабить становище ЗСА на американсько-совєтських переговорах про розззброєння. Резолюцію Палати Репрезентантів про заборону випробувань на один рік вніс демократ Лес Аспін.

АДМІНІСТРАЦІЯ ПРЕЗИДЕНТА Роналда Реґена повідомила про намір продати Тайванові військове обладнання для модернізації його протикорабельного летунства. Обладнання, замовлене в нюйоркській летунській компанії Грумман і оцінене у висоті 260 міл. дол., призначене для переобладнання застарілих моделів протикорабельних літаків на більш модерні. Законопроєкт повинен бути затверджений Конґресом протягом 30 днів. Пресове агентство комуністичного Китаю Сіньгуа назвало намір Адміністрації ЗСА недружелюбним актом і заявило, що продаж порушує китайсько-американську угоду 1982 року, яка забороняє продавати наступальну зброю Тайванові.

СЕНАТОР-ДЕМОКРАТ Карл Левін заявив, що Бонн повинен або дозволити будівництво протитанкових перешкод на кордоні зі Східньою Німеччиною, або заплатити З'єднаним Стейтам за видатки на утримання військ і бойової техніки в прикордонних районах. В противному разі К. Левін, який є членом сенатської Комісії в справах збройних сил, пропонує вжити якихсь демарш, наприклад, вивести із Західньої Німеччини частину американських військ, які там перебувають. Згідно з договором, укладеним між Західньою Німеччиною та іншими країнами НАТО, чиї війська перебувають у прикордонних районах Західньої Німеччини, рішення з приводу будівництва перешкод повинна приймати Західня Німеччина.

ОСКАР БАЛЬДЕЗ, ЯКИЙ очолював у Монтреалі кубинську фірму Галякс трейдінг, попросив політичного притулку у З'єднаних Стейтів Америки. Сам по собі цей факт не набрав би розголосу, якби втікач не був братом Раміра Вальдеза, який протягом 33 років очолював кубинську таємну поліцію, будучи міністром внутрішніх справ Куби. В цьому році Фідель Кастро призначив Р. Вальдеза міністром електронної промисловости. Оскар Вальдез забрав з собою біля мільйона долярів, які належать Кубі. Перед тим до ЗСА втекли його сестра і 16-річна дочка.

ВІЛЛІЯМ ЛУКАС ПЕРЕМІГ в республіканських передвиборах на пост губернатора Мишиґену. В. Лукас, який рік тому перейшов з Демократичної партії до Республіканської, може стати першим в історії З'єднаних Стейтів Америки губернатором-негром. Через два дні після перемоги на передвиборах Лукаса прийняв у Білому Домі президент Роналд Реґен.

ДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ підтвердив повідомлення з Тегерану про арешт в Ірані американця Джана Паттіса. Він прожив там майже все своє свідоме життя і був інженером мерилендської компанії Космос. Іранські власті заарештували Дж. Паттіса, обвинувативши його в шпигунстві на користь З'єднаних Стейтів Америки. Вважають, що Паттіса заарештували в середині липня. Пресовий секретар Державного департаменту Чарлз Редман сказав репортерам, що посередником у справі Паттіса буде виступати амбасада Швайцарії.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (50-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $7.50 — 6 months, $15.00 — 1 year. Change of address $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $7.50 на 6-місяців, $15.00 — на рік. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Опозиція для опозиції

Президент ЗСА за своїми конституційними прероґативами призначає членів Верховного Суду, але Сенат має кожного такого кандидата затвердити або відкинути. Верховний Суд має за собою 197 років існування, і в тому часі Сенат не затвердив 27-ох призначених президентами кандидатів, при чому два із них були ще за Джорджа Вашінґтона. Деякі із призначених президентами кандидатів у процесі затверджування їх Сенатом самі з різних причин зрікалися.

Як відомо, між Білим Домом і Капітолем ведеться традиційна вже тиха боротьба за владу — чи, може, не боротьба, а суперництво, яке в різному часі набирало різних форм. Навіть тоді, коли і Президент і обидві палати Конґресу є однопартійні, — бувають дисонанси. Причиною їх буває здебільшого погоня за реклямою, жалюгідна погоня за „пабліситі".

Саме тепер ми є свідками, як то процедура затвердження нового голови Верховного Суду, що його призначив президент Реґен, перетворилась у затяжне видовище, що його характеризує принципова опозиція демократично-ліберальних сенаторів проти республіканського консервативного Президента і бажання перешкодити цій номінації, дістаючи при тому якнайбільше персонального розголосу для деяких ліберально—демократичних сенаторів.

У червні цього року голова Верховного Суду Воррен Бирґер зрікся свого становища з уваги на свій вік, і Реґен негайно призначив на його місце члена Верховного Суду, 61-річного суддю Вілліяма Ренквіста, який вже 15 років був одним із дев'яти членів цієї найвищої в Америці судової установи. На опорожнене Ренквістом місце Реґен призначив Антоніна Скалію. Правнича Комісія Сенату, яка складається з 10-ох республіканців і 8-ох демократів, розпочала переслухування Ренквіста 29-го липня ц. р. Демократичні члени Комісії, з сенаторами Едвардом Кеннеді та Метценбаумом у проводі, почали допитувати Ренквіста, неначе якогось злочинного підсудного, при чому доходило до гострої реакції від деяких республіканських членів Комісії. Вони називали ті допити „смішними" та закидали сенаторові Кеннеді, що він навмання шукає в минулому Ренквіста якоїсь найменшої дрібниці, щоб тільки не допустити на голову Верховного Суду послідовного, від свого 17-го року життя, республіканця—консерватиста. Ренквістові закидали, що він „екстреміст", ворог людських прав, що він є противником рівноправности жінок, що він проти чорних і „кольорових" громадян Америки. Найбільшу ж сенсацію зроблено з виявленого факту, що в умові купна двох домів власности Ренквіста були клявзулі, що одного дому не вільно було продати жидам, а другого — чорним. Ренквіст заявив, що він не звернув був уваги на ті застереження з-перед багатьох років і щойно йому пригадалися, але вони не мають ніякої практичної вартости, бо вони протиконституційні. Інвестиґаційні журналісти виявили, що при купні одного з численних будинків, що їх має родина Кеннеді, є також така клявзуля — пережиток з часу масового антисемітизму та расизму в Америці. І такі клявзулі були загальним явищем.

В останніх 10-ти днях демократи-сенатори зажадали від президента Реґена, щоби він передав Комісії з державних архівів записки Вілліяма Ренквіста з часу, коли той був правним дорадником в Секретаріяті судівництва ще за часу президента Ніксона, себто зперед яких 30 років. Президент Реґен спершу не хотів робити цього, покликавшись на свої президентські права, але змінив становище, коли сам Ренквіст заявив, що не має нічого проти виявлення його службових давніх записок. Два дні тому американська преса виявила, що самі демократичні члени Комісії признали, що в отих записках немає нічого такого, що могло б пошкодити судді Ренквістові дістати схвалення від Сенату. Комісія зробить це в половині цього місяця, а на початок вересня передбачується голосування на пленумі Сенату, і вся преса передбачає, що однаково як Вілліяма Ренквіста, а так і Антоніна Скалію, першого італійця у Верховному Суді, затвердять поважною більшістю голосів сенаторів.

Партійництво — препогана річ. Ведення опозиції задля самої опозиції — компромітує таких опозиціоністів. У даному випадку Едвард Кеннеді втратив, а не зискав на повазі.

Микола Бараболяк

ЧАСТКОВИЙ ВІДВОРОТ ВІД СОЦІЯЛІСТИЧНОГО „ВЕЛФЕРИЗМУ" У ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Це ленінське „два кроки вперед, один назад" має сенс не тільки в совєтській версії соціялізму. Коли б совєтська система не була так спетрифікована, як вона нині є, і був можливий новий НЕП — Нова економічна політика, то хто зна, чи те не врятувало б систему на якийсь час, а народ не мусів би так страждати завдяки доктринерству проводу. А в британській бернштайнівсько-лейбористській відміні соціялізму можна заобсервувати своєрідний „крок назад".

Після перемоги соціялістичних лейбористів під проводом Етлі в 1945 році британським соціялістам здавалося, що вони знайшли ідеальну розв'язку державної суспільно-політичної системи у вигляді „велферизму". Треба тямити, що той британський велферизм мав дещо інший сенс, як цей нинішній американський, який нас тут дратує. Ми утотожнюємо „велферизм" із системою, де відома частина міського населення взяла собі за завдання множити багатодітні родини „з одним тільки з батьків", тобто з матір'ю на чолі, перекидаючи на державу турботу за утримання цих дітей. У Великобританії під час народжування соціялістичної „велферської держави" під концепт „велферизму" підпало не тільки забезпечення людини державою від „колиски до гробової дошки", отже те, що імпортовано з Великобританії і до ЗСА, але теж центральне плянування і контроля державної господарки, як контроля цін, імпортів та експортів, раціонування сирівців, реґулювання кредитів тощо. Батьком цієї економічної сторінки велферизму був відомий економіст John M. Keynes, який упевняв, що економіка керується певними здетермінованими законами, їх тільки треба викрити і стосувати, і щастя для народу забезпечене. Лейбористи чванились, що вони „спасли" капіталітичну систему (тобто те, що в ній позитивне). Третє поле діяння британської „велферської держави" — була націоналізація індустрії. Не всієї індустрії, як в СССР, а тієї її частини, яка не виправдує себе з користю для консумента. В програмі лейбористів була націоналізація індустрії, яка постачає підставові сирівці (як вугілля), змонополізованої, що, користаючи з відсутности конкуренції, використовує споживача, або такої, яка не забезпечує споживача послугами через нестачу капіталовкладень, наприклад — залізниці.

Від початку 50-их років мінялись партії в уряді, на зміну лейбористам приходили консервативісти, але і для консерватистів „велферизм" був „табу". Великою частиною індустрії керувала держава, постачанням теж, соціяльні забезпечення залишались без змін, робітничі юнії диктували, податки були високі. Аж у 1979 році перейшла керма держави в руки „Залізної Пані" — Марґарет Тачер. Для неї взором і ідеалом державного мужа був Реґен. Як він, вона хотіла прикоротити ролю держави в справах економіки, привернути силу приватній ініціятиві, вибравши індустрію з рук бюрократів. Маючи більшість у парляменті, вона стала ефективніше навіть ніж Реґен заводити зміни в індустрії. Продаючи уділи в державних індустріяльних підприємствах, вона передала в приватні руки біля 12 раніше націоналізованих індустріяльних підприємств як Джаґуар — автомобільну фабрику. На черзі є „Британський Газ" і „Британські Летунські Лінії". Прикоротила так Тачер силу робітничих юній, особливо зламавши страйк вуглекопів. Інфляція зменшилась із 22 відсотків на біля 5 відсотків, але за те безробіття побільшилось. Тачер не зуміла вдоволити усіх; мала особливі клопоти з кризою у заводі гелікоптерів „Вестленд", що його хотіла перебрати американська фірма „Сікорскі", так як Форд малощо не перебрав „Лейленд" (фабрику авт). Проти таких проявів „американізації" британської індустрії знявся великий протест, і це дещо заважило на популярності „Залізної Пані". Та найбільш підірвала її престиж афера з F-111 бомбовиками, що ними Реґен бомбив Лівію. Не тільки більшість членів кабінету, але головно публічна опінія була і є дуже проти того рішення Тачер. Англійці не захоплені тим, що американські бомбовики, здатні кидати нуклеарні ракети, є стаціоновані на Британських островах, а що вже й говорити про те, коли їх вживається проти сторони,

(Закінчення на стор. 4)

Андрій Бук

ЧИ СПРАВДІ НА ОВИДІ ГОСПОДАРЧО-ЕКОНОМІЧНИЙ ЗАСТІЙ?

II.

В сталевій індустрії від 1981 року спостерігається застій, поступовий спад продукції і звільнення робітників через імпорт дешевшого матеріялу. Останнього року імпортовано 25 мільйонів тонн заліза. Чотири компанії сталі втратили за останні 4 роки 8 більйонів долярів. „Бетлеєм Стіл" від 1981 року втратила 2 більйони долярів, „Ю.С. Стіл" Корпорація першого серпня проголосила страйк перший раз за останніх 27 років, а 48 тисяч робітників лишається без праці. За останній квартал корпорація втратила 47 мільйонів долярів, а шери впали з 35 дол. на 16.5 доляра. Довший страйк може пошкодити індустрії, головно автомобільній.

В автовій індустрії також є сповільнення. Вправді продаж авт за червень зріс на 21.2 відсотка в порівнянні до попереднього року, але за останній квартал автові компанії виказали недобір. Єдиний Форд мав 21 відсоток зиску. Японія і Західня Німеччина далі експортують до Америки малі дешеві авта. Японія вже другий рік продукує авта на Формозі і в Південній Кореї, де робітник на 35 відсотків дешевший. Цього року Югославія і Південна Корея випустили на світовий ринок малі і дешеві авта („Юго" — 3.990 дол.). Три американські автові корпорації рішили і собі в 1967 році продукувати малі авта й дешеві.

В нафтовій індустрії ситуація невиразна, а ціни на нафтові продукти сильно захиталися. Тринадцять держав світу, членів „ОПЕК" — продуцентів нафти, минулого місяця в Югославії не договорилися щодо продукції й цін. Сучасна конференція в Женеві наразі нічого не дала. Деякі члени погоджуються добровільно зменшити продукцію, щоб вдержати ціну чи піднести її. П'ять членів змушені продавати нафту по будь-якій ціні, бо вони є підставою існування держави; деякі держави-продуценти нафти є сильно в боргах і не в стані сплачувати рати, а навіть відсотки (Мехіко, Єгипет). Вони апелюють до Міжнародного Монетарного Фонду і Світового Банку дати їм допомогу — нові позички. Світовий Банк перебуває зараз в поганому фінансовому положенні. За останніх 12 місяців він позичав державам трьох континентів більше, ніж зібрав звороту рат з відсотками. Так що ціна на нафту може впасти на дальші три до 5-ти долярів за бочку, а ціни на оливу для огрівання — до 60 центів за ґальон. Низька ціна на нафтові продукти допомагає економії, знижує інфляцію, збагачує консумента, але рівночасно руйнує економію деяких Стейтів (Тексас). У багатьох копальнях нафти продукція впала на 50 відсотків, деякі банкрутують, а ціна за бочку нафти в червні становить 12 долярів за бочку.

Біржа на 7-ме липня при рекордовому стані 1.909 пунктів (найвищий у історії Нюйоркської біржі) за один день впала 62 пункти і далі падає, і зараз є 1.760 пунктів. Деякі біржеві експерти передбачають дальший спад до 1.600 пунктів. Причини спаду: неясна економія країни, високий державний дефіцит, слабі зиски корпорацій і непевність щодо нової реформи податків. В липні, 27-го Червоний Китай впровадив по більших містах країни біржу-торг шерами; Китай — перша країна з усіх комуністичних держав.

Найбільшою проблемою, що шкодить економії не лише ЗСА, але і країнам вільного світу, є високий федеральний дефіцит і монетарна проблема. Сучасний дефіцит 230 більйонів долярів повинен бути на другий рік знижений до 144 більйонів дол., а в 1991 році — збалянсований.

День 7-го липня став важливим у історії світу. Того дня стан населення світу осягнув п'ять більйонів душ. Явище не дуже відрадне, бо земна куля і так перенаселена, і брак харчів ще збільшиться через надмірне розходження між приростом людности а посівною площею — продукцією харчів (тепер відношення є 4 до 1, а 20 років тому відношення було 3:1).

Додатнім протирецесійним заборолом і фактом росту економіки країни буде нова податкова реформа, яка увійде в життя з 1987 роком. Будуть знижені податки для середньої кляси населення, а піднесення — для корпорацій і бізнесів. Останніми роками компанії, що працювали для оборони країни, заробили 25 більйонів долярів, а платили всього 3.5 відсотка податку.

Рівнож додатнім економічним показником буде звіт з вакаційного часу. Через міжнародний тероризм біля 70 відсотків американських горожан не виїздили цього року на вакації за кордон. Так що мільйони долярів залишаться тут, в ЗСА. Відчують це країни Західньої Европи, деякі сателіти Совєтського Союзу (Польща, Югославія) і сам СССР (через катастрофу — вибух атомового реактора в Чорнобилі). Останнього тижня деякі економісти подають, що лише 35 відсотків економії є в клопоті, а 65 відсотків — в доброму стані. Найкраще еконімічно стоять Стейти: Ню Йорк, Ню Джерзі і північно-східні; найслабше Стейти середнього заходу.

Урядові чинники й економісти далі твердять, що економіка в другій половині року поправиться, народна продукція зросте до 3.5 відсотка, рецесії не буде, а 1987 рік буде роком економічно-господарчого росту. Зараз світ пильно стежить за американською економікою і президентом Реґеном, який своїм авторитетом здобув собі довір'я і признання доброго провідника, а своїм оптимізмом і патріотичними промовами до молоді й американського народу задержить країну на п'єдесталі світової економіки і потуги.

Володимир Баран

Сорок років тому в Австрії постав хор „Ватра"

Скупчення великого числа українців у таборах для переміщених осіб сприяло творенню різних мистецьких з'єднань, чи то театральних чи хорових. Одним з таких з'єднань був хор „Ватра" в місті Бреґенц у Форальберзі, частині Австрії, що межувала з Німеччиною та Швайцарією. Присутність у цьому таборі поважного числа добрих співаків та проф. Лева Туркевича, професійного музики з довголітнім дириґентським досвідом, дали поштовх для зорганізування хору, який, використовуючи догідне географічне положення міста Бреґенц, дав протягом трьох літ цілий ряд концертів у Австрії, Німеччині, а найбільше — в Швайцарії. Даючи в тій країні коло 70 концертів під проводом проф. Лева Туркевича, а по його виїзді до Канади — під проводом Евгена Садовського, хор „Ватра" гідно пропаґував українську пісню та українське ім'я. Про це свідчать ентузіястичні рецензії газет Зальцбурґу, Інсбруку, Цюріху, Женеви, Базелю, Фрайбурґу та ряду менших міст, де тільки хор „Ватра" виступав.

Свої концерти у Швайцарії почала „Ватра" виступом у Женеві, який зорганізував відомий український діяч Михайло Єреміїв. Він — секретар Центральної Ради, пізніше секретар місії Української Народної Республіки в Італії, а відтак в Женеві, цікавився музикою ціле своє життя. Між іншим М. Єреміїв переклав на французьку мову оперу для дітей М. Лисенка „Коза дереза". Його враження з концерту „Ватри" в Женеві поміщені в книжці Люби Левицької та Івана Бодревича: „Лев Туркевич — життя і творчість", частину яких передаємо:

„З виїздом О. Коваленка до Франції українська музика в Швайцарії занепала аж до відвідин Капелі Кошиця, який зробив на швайцарців незабутнє враження. Вся критика називала Капелю епохальним музичним явищем. Кошиць пролетів блискавкою на швайцарському обрії, враження по йому залишилось як в музичних колах, так і серед широкої публіки. На початку 1947 року я одержав листа від д-ра В. Білинського, адміністратора хору „Ватра", з проханням влаштувати концерт хору в романській Швайцарії. І я з радістю взявся за це діло, тому в січні 24-го 1948 року відбувся перший концерт хору „Ватра" в Женеві.

„Слід відмітити, що я ставився до цього виступу з деякою резервою. Женева є дуже музикальним містом, має дуже гострих критиків, і музичні кола добре пам'ятають тріюмфальне враження Капелі Кошиця. Моє застереження ще більш скріпилось, як приїхав хор „Ватра" і я познайомився особисто з проф. Туркевичем. Тому, що я віддавна цікавився співом, знав багато українських дириґентів, як от Лисенка, Стеценка, Леонтовича, Чехівського, та довгий час приятелював з Кошицем, в хорі якого я співав у Києві, я порівнював блискучу індивідуальність цього останнього з тихеньким, худеньким та мовчазним Л. Туркевичем, і я не почував до нього великого довір'я... Але це враження мого сумніву не тривало довго, і вже на першій репетиції я відчув, з ким маю до діла. В концертовій залі він став зовсім іншим. Як досвідчений генерал на полі бою, він з першого погляду оприділював диспозицію, акустику і поємність залі та без вагання вказував місце, де мав стояти хор, зазначуючи його крейдою. Такої точної та докладної диспозиції я не бачив ні раніше ні пізніше. В залі всі його рухи, слова були певні, конкретні та категоричні, і хор виконував усі його лаконічні розпорядження з точністю добре виреґульованої машини. Мені ніколи не доводилося бачити такої дисципліни і такої слухняности співаків.

„Перше, що мене здивувало і що я зустрів також перший раз в житті, це те, що проф. Туркевич давав тон без камертона чи дудки, а просто з голосу. На моє здивування і турботу, що можна помилитися, він відповів своїм спокійним тоном, що це „не може статися". І дійсно — він ніколи не помилився. Моє здивування перейшло в захоплення, коли я вперше почув спів „Ватри". Це був дійсно не спів хористів, а чудовий живий орґан, який звучав бездоганно під рукою великого мистця.

„Само собою розуміється, що на концерт у Женеві я запросив усіх знайомих професорів консерваторії, музичних критиків, співаків та співачок і мав правдиву насолоду дивитися на їхні обличчя під час співу. Вони усі були так захоплені, що сиділи із широко розкритими очима, не вірячи своїм вухам, що хор може співати в такий спосіб. В антракті вони не мали слів, щоб висловити свої здивування та захоплення. Найбільш характеристичною особливістю „Ватри" було те, що проф. Туркевич не шукав ні надзвичайних голосів ні вокальних ефектів, на які так ласі звичайно хори, не виключаючи Кошиця. Солісти брали не силою, а тембром і почуттям; і тому все було в одній мірі й то надзвичайного рівня. Коли б можна порівняти хори з оркестрами, то я б сказав, що О. Кошиць був „Бетговеном української пісні", який одним рухом кидав у залю справжню океанську хвилю звуків. Хто був у Києві під час знаменитого Конкурсу

(Закінчення на стор. 4)

Орест Дейчаківський

ГЕЛЬСІНКСЬКИЙ ПРОЦЕС І УКРАЇНСЬКА СПІЛЬНОТА НАПЕРЕДОДНІ КОНФЕРЕНЦІЇ У ВІДНІ

Майже в кожному числі української преси читаємо про „людські права", а особливо про окремих дисидентів — про їхні нові ув'язнення чи вістки про їхню безвиглядну долю в таборах на засланні.

Читаємо про русифікацію, переслідування вірних українських Церков. Немає сумніву, що справа політичних, людських і національних прав в Україні є провідною темою зацікавлення українського суспільства.

На протязі останніх десяти років одним з ключових засобів висувати справу людських прав та вести про них широку публічну дискусію є Гельсінкський рух, так званий Гельсінкський процес. Майже всі заяви про стан в Україні, чи то в „Конгресовому рекорді", чи у звітах Державного департаменту, поміщуються як вислід дискусії над совєтськими порушеннями Гельсінкського заключного акту.

Те, що українська справа набрала певного розголосу, треба у великій мірі завдячувати Гельсінкському процесові. За останню декаду було багато більше вісток і завваг про український правозахисний рух в міжнародних засобах масової інформації як перед тим, і багато більше було обговорювано на міжнародних дипломатичних форумах, зокрема на Гельсінкських конференціях. Це у великій мірі сталося завдяки діяльності таких груп, як Комісія Людських Прав при СКВУ, організація Американці за Людські Права в Україні, „Смолоскип", УНІС, Комітет в Обороні Національних і Людських Прав в Україні та інших організацій, як також багатьох окремих осіб, що доложили чимало зусиль, щоб вивести „на світло денне" незавидний стан людських та національних прав в Україні. Чимало пророблено, але, зважаючи на потенціял українських громад, можна зробити ще більше.

Орест Дейчаківський є співпрацівником Гельсінкської комісії, був членом Американської делеґації до Мадриду, Оттави, Будапешту і Берну. Погляди, висловлені у цій статті, є його особисті.

Учасники Гельсінкського процесу в ЗСА

Активну участь у цьому процесі беруть два роди установ, а це державні чинники і так звані „недержавні організації" (NGO). Ці останні — це різні приватні групи: українські, жидівські, балтійські, ті, що репрезентують сателітні народи, релігійні та загальні правозахисні організації.

Щодо державних установ, то в першу чергу тісно пов'язаним з формулюванням політики Гельсінкського пороцесу є Державний департамент та представники таких департаментів як Оборони та Торгівлі, ну і очевидно, Білий Дім.

Спеціяльне заздання в цьому процесі припадає Гельсінкській комісії, офіційна назва якої є Комісія безпеки і співробітництва в Европі. Це є незалежна установа американського Уряду, завданням якої є слідкувати за виконанням Гельсінкських угод, а особливо точок, зв'язаних з нехтуванням людських прав та інших гуманітарних постанов. В її склад входять дев'ять сенаторів, дев'ять членів Палати Репрезентантів, по одному представникові Державного департаменту та департаментів Оборони і Торгівлі. В проводі комісії зараз є сенатор Алфонс Д'Амато як керівник, і конгресмен Стенлі Гоєр як співкерівник.

Головними обов'язками комісії є брати участь у міжнародних дипломатичних конференціях, публікувати різні звіти про (не) виконування постанов Совєтським Союзом та його сателітами, проводити публічні переслухання, вести досліджування і документацію порушувань Заключного Акту, інформувати поодиноких осіб і організацій та членів Конгресу, як теж пресу, про проблему людських прав. Комісія дає також активну допомогу в справах з'єднання чи відвідування родин та двонаціональних подруж.

У своїх звітах та переслуханнях комісія завжди звертала увагу на українські справи, що засвідчує факт численних заміток і заяв про людські права в Україні та свідчення членів Української Гельсінкської Групи за кордоном на форумі конгресових досліджень. Комісія дбала теж про те, щоб на форумах різних конференцій обговорювались випадки переслідування українських правозахисників. Комісія публікувала теж деякі документи Української Гельсінкської групи і широко опрацювала стан людських прав в Україні у своїх публікаціях. Вона теж часто дає інформації про Україну на запити різних членів Конґресу. В додатку, недавно Конґрес уповноважнив комісію провести дослідження справи Мирослава Медведя і на ту ціль призначено 200,000 дол. Однорічне дослідження якраз тепер проводиться.

Останнього часу керівник комісії Сенату А. Д'Амато і член комісії сенатор Деніс ДеКонсіні внесли в Сенаті резолюцію з нагоди 10-ліття Української Гельсінкської Групи. Ця резолюція закликає Президента та секретаря Державного департаменту вимагати від совєтського уряду, особливо під час Віденської конференції в листопаді цього року, звільнення з таборів і з заслання всіх членів Української групи і інших Гельсінкських груп та споріднених груп. Між цими спорідненими є Українська Католицька Ініціятивна Група в обороні віруючих і Церкви. Крім того ця резолюція закликає Державного секретаря уповноважити американського консула в Києві звітувати про всі порушення людських прав в Україні, і щоб ті матеріяли були включені у кожний піврічний звіт Президента про додержування Гельсінкських Угод.

Періодичні конференції

Одним характеристичним аспектом Гельсінкських Угод є періодичні конференції 32-ох европейських країн, як теж ЗСА, Канади і Совєтського Союзу, з метою перевірки виконання постанов Договору. Такі конференції мали місце в Београді в 1977 році і в Мадриді в 1980-1983 роках.

(Закінчення на стор. 4)

Біля музею — калина

Отець Джулі, сестра Пеппінґ і Ігор Міджак.

Люба Волинець читає „Баляду про калину".

(Б. Т.) Український Музей у Стемфорді оновлюється і „причепурюється". Це назустріч українському пресвітлому ювілеєві Тисячоліття Християнства в Україні.

Просторі залі у величезній будівлі з минулого століття виповнені естетично й фахово розложеними експонатами, які вимовно свідчать про історичне минуле України, про страдницький шлях української Христової Церкви, про духову культуру нашого народу.

Треба кожному приїхати до Стемфорду, щоб могти подивляти цінні музейні збірки, щоб налюбуватись виставками, які пригадують далеку Україну — рідну землю наших батьків, щоб спостерігти дбайливе клопотання Музеєм Владики Василя Лостена і його „музейних"співробітників — д-ра Василя Ленцика, мґра Люби Волинець і кількох пильних семінаристів із Колеґії св. Василія Великого.

Недалеко будинку Музею відбулась весною цього року зворушлива, сповнена символікою і глибока змістом подія. Перед вікнами однієї із заль посадили два кущі калини.

Отець Василь Джулі проказав спеціяльні молитви та посвятив кущики, скроплюючи їх свяченою водою. Семінаристи Тарас Ганкевич та Ігор Міджак, немов фахової огородники, вкопали калину в землю, що її сестра Шарльот Пеппінґ притрусила штучним добривом.

Люба Волинець, невтомна впорядниця Музею, прочитала „Баляду про калину".Піснею на Божу славу закінчилась подія, про яку свідчать два кущі калини, немов вказуючи, що внутрі будинку зберігаються скарби — свідоцтва про українську спадщину.

А двоє приїхало аж з Бразилії

Союзівка. (В. Левенець). — На Союзівці, оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах, ви може зустрінули людей з усіх майже стейтів Америки і Канади, а дуже часто також далеких гостей з різних країн Европи, Південної Америки, Австралії та інших.

Нам пощастило відбути коротку розмову з двома молодими особами, які приїхали до цієї країни „великих можливостей" із самого серця української Бразилії Прудентополісу і брали тут участь у двотижневому курсі, що їх провадить Рома Прийма-Богачевська, спочатку на „Верховині", оселі УБС, а потім на Союзівці.

Еміль Харний і Марселя Остапів прибули до З'єднаних Стейтів ще 27-го червня за старанням о. Василя Цимбалістого, ЧСВВ, пароха церкви св. Йосафата у Прудентополісі і фінансовою допомогою корпорації хору „Думка", президентом якої є тепер інж. Василь Сосяк. Усі формальності для приїзду молодих українців з Бразилії полагодила безкоштовно подорожня

цею українців в ЗСА. Очевидно, вони захоплені розмахом тутешнього життя, гостинністю людей, зацікавленістю українцями в Бра- у Бразилії і особисто мав нагоду переконатись у потребі допомоги „американських українців" українській молоді в тій країні, яка в майбутньому може становити великий потенціял продовження нашого зорганізованого життя на усіх відтинках життя в діяспорі. Він пише: „Будемо молитись до Господа Бога, щоб Він благословив Вас, всіх організаторів та учасників цього важливого курсу для плекання і поширення українського мистецтва".

Молоді люди з Бразилії — Е. Харний і М. Остапів — не знаходили слів подяки для осіб, організацій і своєї парафії, що якраз вони були тими вибранцями, які мали зилії, існуванням багатьох мистецьких одиниць, готовістю до співпраці і виміни, наявністю багатьох мистецьких керівників великого формату тощо.

„Ми, які належимо у Прудентополісі до 35-членного танцювального ансамблю

Двоє з Бразилії — М. Остапів і Е. Харний

Церква св. Йосафата, духовна семінарія й інші приміщення у Прудентополісі.

агенція Віри і Антона Шумейків, які завжди дуже прихильно ставляться до українського мистецтва і багато жертвують для втримання його на високому рівні. Меншу частину коштів, бо тільки 25 відсотків, заплатила парафія св. Йосафата з надією, що молоді танцюристи, відбувши курс танків у досвідченого інструктора примибалерини Р. Прийми-Богачевської, повернуться до Бразилії з новим досвідом, який постараються передати тамошній українській молоді.

При цій нагоді ми довідались, що Р. Прийма-Богачевська погодилась в січні наступного року поїхати до Прудентополісу на прохання вже згаданої корпорації хору „Думка" і о. В. Цимбалістого і влаштувати там у парафіяльних приміщеннях тритижневий курс танків для танцюристів початківців і для заавансованої молоді.

Отець В. Цимбалістий написав лист до В. Сосяка, який і сам недавно побував у Бразилії і особисто мав нагоду переконатись у потребі допомоги „американських українців" українській молоді в тій країні, яка в майбутньому може становити великий потенціял продовження нашого зорганізованого життя на усіх відтинках життя в діяспорі. Він пише „Будемо молитись до Господа Бога, щоб Він благословив Вас, всіх організаторів та учасників цього важливого курсу для плекання і поширення українського мистецтва".

Молоді люди з Бразилії Е. Харний і М. Остапів не знаходили слів подяки для осіб, організацій і своєї парафії, що якраз вони були там вибранцями, які мали змогу не тільки побувати на курсі танків, але також запізнатися з життям і пра-

„Веселка", подивляли виступи великих добрих ансамблів і до глибини душі були зворушені виконанням Мистецької Студії Танків Р. Прийми-Богачевської танкової композиції „Страждаюча Україна", присвяченої чорнобильській трагедії. Ми плакали разом із кількатисячною публікою, бо рідко коли можна побачити таку картину, виконану танцювальним ансамблем", — заявили у розмові обидвоє „бразилійці". Взагалі вони думають, що нові хореографічні креації ансамблю „Сизокрилі" були виведені на дуже високому рівні.

З цього можна б зробити далекойдучий висновок: потрібно виміни між молоддю, мистецькими одиницями, інструкторами, хореографами тощо. Посланці о. В. Цимбалістого з Бразилії і почин корпорації хору „Думка" є добрим для цього початком.

Прилітають до Торонто „Журавлі"

Так, з далекої Польщі, наче в теплі краї, прилітають до нас славний хор „Журавлі" з диригентом Романом Рибаковичем, піяністкою Анною Салій та солісткою Марією Щуцькою. Понад 50 осіб усіх разом!. Прилетять вони до Монтреалю 24-го вересня ц.р. В Торонто їх будемо вітати у неділю. 28-го вересня, коли їх зможемо почути в двох концертах. Мистецька Рада Комітету Українців Канади відділ Торонто запланувала концерт в неділю по обіді о год. 4-ій, щоб могло приїхати якнайбільше зацікавлених із всіх кінців Онтерія. Також концерт о год. 8:00 Обидва концерти відбудуться в невеликій залі нового „Конвеншен Центру" зараз на південь від Рой Томсон Гол, коло CN вежі (Сіен Тавер).

Хор „Журавлі" вже знаний нам з платівок, знаменита музична одиниця, є членом польської спілки хорів та оркестр. Хор заснувався в лютім 1972 року і хоч незадовго відзначатиме своє тільки 15-ліття, вже має за собою поважну історію і виробив собі в музичному світі добре ім'я. Основником хору були його довголітній диригент мґр Ярослав Полянський та ентузіяст хорового мистецтва Антін Ринкевич. Від 1982 року диригентом є Роман Рибакович. Хористи, від початків і досьогодні, не є мешканцями одного міста, а з'їздяться на проби хору з майже 20 місцевостей, віддалених від себе сотні кіломертів. Вони, хоч представники найрізніших професій (нуклеарна інженерія, архітектура, робітники і под.), та в'яже їх в щирий гурт любов до пісні. та віра в пісню. Бо тільки віра в пісню і тим самим віра в доцільність існування хору, може втримати хористів у тяжкій праці, невигодах подорожі на проби, може втримати хор в добрій формі та творчому настрої. Вони вже були з концертами у Варшаві, Щеціні, Вроцлаві. Ґданьську, Кракові, виступали в Чехо-Словаччині в Свидницькому амфітеатрі, вони несуть рідну пісню не тільки до міст, а й до містечок, до сіл...„Журавлина" пісня — це пісні різних епох та жанрів, відомих та невідомих авторів, включно з поширеним репертуаром пісень інших народів.

Ось кілька кілька уривків з рецензій

„Йдетсья про колектив високої хорової культури, який вражає виконавчою майстерністю взагалі та окремих солістів..."(„Нове Життя" ч. 25, Чехо-Словаччина). „....На увагу заслуговує повне блиску форте, дзвінке піяно, виразна дикція лірична кантилена, верва і темперамент...відпруженість і прецизність ритмічна, різноманітність в динаміці і чиста інтонація..." („Ґлос Праци"ч. 94) „...В співі „Журавлів" є те, що зветься щирістю творчого вислову.." („Наше Слово" ч. 49/76). І врешті: „....Журавлі", „Журавлі", очарували ви нас українськими піснями....Ви залишили нам надзвичайно миле враження, радість і правдиву насолоду„(глядачка зі Щецінщини, „Наше Слово" ч. 13).

Тож приходім масово на ці вийняткові два концерти. Це ж перший концерт першого українського хору з Польщі, що дістав дозвіл на турне по Північній Америці.

Зустріньмо наших братів з Польщі сердечно, щиро! Насолоджуймося їхнім співом, подивляймо їхню витривалість, завзятість.

Зробім усе, щоб їхнє перебування у Торонто залишилося для них незабутнім, покажім ще раз нашу торонтонську щиру гостинність!

Зарезервуймо вже сьогодні дату 28-го вересня на нашім календарі — як день зустрічі двох світів, яких єднає любов до української пісні!

В понеділок Мистецька Рада приготовляє „оглядини" — туру по Торонто, а на год. 7:00 увечорі запрошуємо усіх на вечерю, і зустріч з „Журавлями". Щоб „Журавлі" могли защадити великі кошти готелів і мали нагоду познайомитися з нами ближче, просимо зголошуватися до канцелярії КУК, тел. 762 — 9427, якщо бажаєте та маєте змогу когось у себе переночувати.

Оксана Бризгун-Соколик

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА СВІЖУ МОГИЛУ

бл. п. ЛІДИ БРЕХУН

складають 100.00 дол. на стипендійний фонд до Бразилії.

Родині складають глибоке співчуття:

ОЛЕНА ГЕНТІШ
МАРІЯ ДАНИЛІВ
БАСЯ І ЕМІЛЬ ЦЕГЕЛИКИ
ЙОАННА І МИРОСЛАВ ГЕНТОШ

У СВІТЛУ ПАМ'ЯТЬ

Вшановуючи світлу пам'ять померлих дорогих осіб, на українські студії в Гарвардському університеті пожертвували:

Д-р Теодор і Міра Залуцькі — $200 в пам'ять бл.п. **Дарії Світлик.**

Олександер Бісик — $100 в пам'ять б.п. **Марії Гарматій.**

Д-р Євген і Ніля Стецьків — $100 в пам'ять бл.п. **д-ра мед. Адама Якимова.**

Ярослава Панчук — $100 в пам'ять брата бл.п. **д-ра Антона Слижа,** в третю річницю його смерти.

Софія і Роман Залуцькі — $100 замість квітів на могилу св.п. **Марії Кецала.**

Оксана Городецька — $100 в пам'ять св.п. тата, Юрко Добчанський, д-р Зенон Когут, Галина Степаненко, Ярослава Зелінська, Марія Корзан, Я. і І. Пацлавська, Микола Криворук, Богдан Ясінський, Василь Надраґа, Михайло Бохно, Остап Зинюк, Лариса Пастухів — $96, співробітники Конґресової бібліотеки: Підметний відділ каталогування — $80, Описовий відділ каталогування — $30, д-р Герберт і Ребека Ваґнер, Сузанна Л. Ліiґґет — по $50, п-во Т. А. Мейсон — $30, п-во К. Гамілтон, Барбара Брітон (Конґресова бібліотека) — по $25, М. Д. Вільямс — $10 в пам'ять св.п. **мґр-а Іллі Городецького.**

Яків Рудяк — $50 в пам'ять дружини бл.п. **Юстини Рудяк.**

Юрій Олесницький — $50 в пам'ять брата бл.п. **д-ра Богдана Олесницького,** в 12-ту річницю його смерти.

Лідія Одежинська — $50 в пам'ять родичів бл.п. **Андрія і Анастазії Рубчак** і брата бл.п. **Михайла Рубчака.**

Д-р Іларій і Анна Домбчевські — $50 в пам'ять свояків бл.п. **д-ра Романа Домбчевського,** адвоката в Стрию, що загинув у большевицькім таборі смерти на далекій півночі та його дружини бл.п. **Ірени Домбчевської,** що померла в Америці.

Д-р Вендель Р. і Марґарет Еймс, Марлін Альва — по $50, Роберт В. Фращ, директор (Рочестерський музей і науковий центр) — $20, Джордж і Анна Бравн, Вірджінія Лонґо — по $10 в пам'ять бл.п. **Людмили Драгоманової Демиденко.**

Ада Кулик, Ліда Рудинс, Роман Ференцевич, Микола Француженко — по $50, Андрій Метіль — $30, Олександер Воронин, Віктор Кулій — по $25, Володимир Білаїв, Аня Дидик, Павло Одарченко, Юрій Саєвич, Теофіль Старух — по $20, Ігор Гулявий, Христина Демиденко, Олександер Кагановський — по $15, Денис Бойко, Ізраїль Клайнер, Василь Колосюк, Петро Фединський, Люба Цвікула, Володимир Шостак — по $10, Василь Олійник, Валерій Остапенко, Ярослав Штендера, Ольга Шемблій — по $5 в пам'ять св.п. **ред Антона Драгана.**

Брус Е. і Лінда Батлер з Анджелею — $30, Соня і Микола Трояно, п-во Й. А. Блісс, Члени адміністрації Шпиталю Вунсакет, Члени медичного персоналу — по $25, Анна Чагарин, Естер Левін — по $10 в пам'ять бл.п. **д-ра Єфима Веремчука.**

Олена Куса — $25, в пам'ять сина бл.п. **Івана Кусого,** бл.п. **Володимира Біленького** та бл.п. **Івана Біленького.**

Д-р Роман і Наталія Миколаєвичі — $25 в пам'ять св.п. **Софії Дуди.**

Петро і Дарія Басалики — $25 замість квітів на могилу бл.п. **Климентини Пігуляк.**

Луїз Аксомітас, Екзекутива Гартфордського реґіонального центру — по $25, Джон і Мері Сепеман — $20 в пам'ять св.п. **Теодора М. Федеркевича.**

Іван і Люся Панчаки — $25, Микола і Марія Перцович — $20, Іван Совірка — $10 замість квітів на могилу св.п. **Володимира Дужого.**

Лев і Стефанія Пришляк — $20 в пам'ять бл.п. **Володимира Огрин.**

Софія Салевич Де Франко — $20 в пам'ять брата бл.п. **Степана Салевича.**

Дякуючи жертводавцям за пожертви линемо до Господа з молитовним проханням, щоб дарив Померших вічним спокоєм і радістю

Головна Екзекутива
Фонду Катедр Українознавства (ФКУ)

У другу річницю смерти Л. Сердюк

Найбільший реформатор українського театру XX сторіччя артист Лесь Курбас в одній із своїх численних статтей про нові напрямки в українському театрі назвав галицького актора XIX століття типом „виключної стилістичної гнучкости".

„Репертуар українського театру XIX сторіччя,—пише Лесь Курбас,—від клясичної трагедії Шіллера до французького фарсу, від водевілю до сучасної побутової п'єси, до натуралістичних п'єс, створив особливий тип актора стилістичної гнучкости".

Зокрема, галицький актор у наслідок браку стаціонарного, тобто сталого, постійного театру, передаючи українському глядачеві по містах, містечках чи селах цей подих західноевропейської культури, яким був тодішній репертуар мандрівних галицько-волинських театрів 1920-30-их років, мусів побіч цієї „гнучкости" здійснювати новий тип, назвім його „перехідним типом" в історії українського репертуару, а саме селянина чи селянки, яка силою тодішних умовин, незалежно з яких причин, із села перейшла в місто, тобто по вихованні й мисленні цей сценічний тип був селянином, знову ж по зовнішності й по схопленні притаманних, але не суттєвих прикмет міста — міщанином.

І саме в найкращому, якщо йде про пошуки нових шляхів розвитку української драматургії на підбудові старовинної трагедії України, галицькому театрі „Заграва" під керівництвом Володимира Блавацького (роки 1930-39), Людмила Сердюк (з чоловіком Василем вони належали до засновників цього „Молодого Театру") була одною з найкращих представниць цих „зміщанених сільських старух", в яких душа залишалася селянською, а тільки покрилася міщанським покостом. Тоді, як у побутових п'єсах не висувалася на перше місце, у п'єсах, в яких треба було передати тип півселянки й півміщанки, Сердюк займала перше місце. Такою першорядною сценічною креацією була постать Сусідки у п'єсі О. Олеся „Обітована Земля" (про трагедію родини А. Крушельницьких, яка повірила обіцянці московсько-большевицької влади України й переїхала зі Львова до Києва).

На жаль, ця п'єса (а радше трагедія) недовго йшла на сцені театру „Заграва". На протест большевицького консуляту у Львові її заборонено виставляти на окупованих Польщею українських землях. А разом із цим покійна Людмила Сердюк була явним запереченням двох закидів, що їх тут і там видвигало тодішнє громадянство, мовляв, актори не цікавляться громадсько-суспільним життям, обмежуючись лише до гри на сцені, і є байдужі до церкви. Цілим своїм життям, як акторка, громадянка й глибоко віруюча мати-жінка Людмила Сердюк разом з іншими численними акторками виконувала свої обов'язки гідно й совісно. Для історичної правди слід тут згадати, що з уваги на пропольське становище тодішнього Митрополита Української Православної Церкви (Владики Діонісія, який велів служити Божественні Літургії польською мовою), тайним духовником (за згодою Митрополита Андрея Шептицького), ісповідником театру „Заграва" був один із істориків української культури, відомий діяч і проповідник Василіянин, о. д-р Іреней Назарко.

Хай же цей спогад про ентузіястку українського театру, Люсю Сердюк, глибоко віруючу й чесну громадянку, завжди щиру, відверту й гостинну, буде грудкою землі на її могилу у другі роковини її смерти.

Р-о.

В ПІТТСБУРҐУ, ПА., три і півтижневе немовлятко перейшло перещеплення печінки. Операція перещеплення тривала дев'ять годин і тепер немовлятко є в критичному, але стабільному стані.

ОБ'ЄДНАННЯ ПРАЦІВНИКІВ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ ІМ. ЛЕОНІДА ГЛІБОВА

в жалобі повідомляє про смерть свого ініціятора й члена-засновника та довголітнього голови видавця-редактора й письменника

СВ. П.

БОГДАНА ГОШОВСЬКОГО

який помер 21-го липня 1986 року на 79-му році життя в Торонто, Канада

Всі свої творчі обдарування Покійний присвятив вихованню молодого покоління за допомогою мистецького друкованого слова.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

УПРАВА ОПЛДМ

ОБ'ЄДНАННЯ МИСТЦІВ УКРАЇНСЬКОЇ СЦЕНИ (ОМУС)

ділиться зі своїм членством й українським громадянством болючою вісткою, що у четвер, 7-го серпня 1986 Р. Б. в Торонто, Канада відійшла у Вічність з Волі Всевишнього, на 68 році життя, довголітня Членка нашого Об'єднання

СЛ. П.

МАРІЯ ЛЕВИЦЬКА

визначна артистка українських театрів і режисер українського Драматичного Ансамблю „ЗАГРАВА" в Торонто

ВІЧНА ЇЙ ПАМ'ЯТЬ!

Родині Покійної складаємо щирі вислови співчуття.

УПРАВА ОМУС

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і Знайомими, що у неділю, 10-го серпня 1986 р. відійшов від нас у Вічність по довгій недузі наш Дорогий Муж, Батько і Дідо

бл. п.

АНДРІЙ СТРИЖАК

нар. 10-го жовтня 1921 р, в с. Грімно коло Комарна

ПОХОРОН у середу, 13-го серпня 1986 р. у церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж., а звідтам на український православний цвинтар у С. Бавнд Бруку, Н. Дж.

Залишені у непотішному смутку:

дружина — МАРІЙКА
син — БОГДАН з дружиною ГАНЕЮ і дітьми
донька — ОРИСЯ
брат — ВОЛОДИМИР з Родиною у Польщі
сестра — АННА з Родиною в Україні
шваґерки — СЛАВКА І ЛЮБА з Родинами.

У глибокому смутку повідомляємо Рідних, Приятелів і Знайомих, що 6-го серпня 1986 р. відійшов у Вічність у Торонто наш Найдорожчий Батько, Дідо і Прадід

бл. п.

ІВАН ЯРМОЛЮК

нар. 14-го січня 1900 року у Львові

ПОХОРОН відбувся у середу, 13-го серпня 1986 р. на цвинтарі св. Володимира оселі „Київ" біля Торонто.

Покійний залишиться у пам'яті своїх Приятелів і Знайомих як мистецький фотограф, власник фотографічних студій „Русалка" в Тернополі та „Европа" і „Коледж Студіо" у Торонто.

Горем прибиті:

дочка — СОФІЯ СКРИПНИК з мужем ЯРОСЛАВОМ
син — ЮРКО
внуки — АНДРІЙ І ОСТАП СКРИПНИК
КСЕНЯ БУБЕЛЬ змужем ІВАНОМ
правнуки — АНДРІЙ І ГРИЦЬ БУБЕЛЬ
ближча і дальша Родина у Канаді, ЗСА і Европі.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

В ЧИКАҐО НА ЛІТАКУ Амерікен ТренсЕйр ДС-10 вибух вогонь кільканадцять хвилин перед тим, як на нього мали впустити пасажирів. Літак приземлився із подорожі з Гаваїв. На його покладі було 300 пасажирів. Речники компанії шукають за причинами вогню. Це є перший випадок цеї лінії від її заснування в 1973 році.

Хор „Прометей"...

(Закінчення зі стор. 1)

артистка сцени, а не тільки співачка (Лілея грала ролю молодої матері в фільмі „Teach Me to Dance", продукції National Film Board), вона була вибрана грати ролю Наталки в „Наталці Полтавці" у відомому „Тижні Української Опери", що успішно відбувся в Торонто в 1984 році. Тепер Лілея Волянська заанґажована як солістка в рекордуваннях на платівки 35-ти релігійних хорових концертів Дмитра Бортнянського, що їх наспівує під керівництвом маестра В. Колесника відомий „Мілленіюм хор" у Торонто.

В неділю, 17-го вересня ц. р. відбудеться День Союзянки Округи Ню Йорку з мистецькою програмою, що відбудеться о год. 3-ій по полудні у залі „Веселки".

На слідуючу суботу, 23-го серпня, у суботній вечірній програмі виступлять танцювальний ансамбль „Зоря" і співак-тенор Василь Мельничин.

На забаві до танців приграватиме оркестра Аліка і Дорка.

Сорок...

(Закінчення зі стор. 2)

хорів ніколи не забуде, як 30 октав студентського хору ревнули останній акорд шведської балляди „Оляф Тріґнасон". Натомість Лева Туркевича можна сміло назвати з повним правом „українським Моцартом", бо його виконання українських пісень визначалося надзвичайною делікатністю і підкресленням самих тонких нюансів, яких до нього безсумнівно ніхто не помітив. Такої ж думки була і знаменита женевська критика, яка захоплювалася високим мистецьким рівнем виконання і називала його „безпорівняльним".

В сорокаліття заіснування цього хору цей жмут спогадів хай стане приємною пригадкою для його членів у цілому світі.

ГАЗЕТА „ПРАВДА" знову обвинуватила президента Роналда Реґена в „агресивности". Причиною для чергових нападів стала відповідь Президента на лист совєтського лідера Міхаїла Ґорбачова. „Безпрецедентний галас (у ЗСА) з приводу листа Реґена не має нічого спільного з основними проблемами, зв'язаними з підготовою до зустрічі на вершинах", — пише „Правда". На думку авторів статті, пропозиції М. Ґорбачова були „компромісовими", в той час як у листі-відповіді Президента ЗСА нема і натяку на компроміс. „Правда" обвинувачує Президента ЗСА в тому, що він хоче провадити переговори „в термінах військового суперництва в космосі" і ставить під сумнів необхідність зустрічі на вершинах.

ГРУПА 16 АМЕРИКАНЦІВ почала мандрівку на гору Еверест. Мандрівники будуть пробувати йти тією самою стежкою, що йшли два англійські альпіністи, які пропали без сліду в 1924 році. Провідником групи є Ендрю Гарвард, який вже сьомий раз пробує дістатись на вершок гори Еверест.

Гельсінський...

(Закінчення зі стор. 2)

В листопаді цього року 35 держав, сигнаторів цього договору, зійдуться у Відні для широкого розгляду його виконування та прослідження можливостей зміцнення безпеки й співпраці в Европі, інтеґральною частиною якого є пошанування людських прав.

І хоч немає екзекутивного права примусити учасників договору виконувати всі постанови, то все таки можна публічно прикликати до того увагу учасників, як також нап'ятнувати їх за порушення точок договору. І так західні держави, а зокрема ЗСА, використовуючи цю можливість викривання порушень Заключного Акту Совєтським Союзом і його сателітами, показали, що цей договір, який колись вважалося тріюмфом совєтської дипломатії, таким більше не є, навпаки — він є для совєтів джерелом болючих та іритуючих проблем.

Після Мадриду за останні півтора року відбулися ще Конференція експертів людських прав в Оттаві, Форум культури в Будапешті та останнього часу — Конференція людських контактів у Берні. Всі вони закінчилися без узгіднення кінцевого комунікату. А це тому, що західні держави настоювали над такими рішеннями, які зміцнювали б Гельсінкський заключний договір та постанови Мадридської конференції, і ці західні держави не могли погодитися на ухвалу якихось немічних формул, які замазували б глибокі різниці. Більш важливо для Заходу придержування Договору не лиш на словах, але на ділі.

Цікаво, що дехто в українській спільноті намагався пояснити відсутність узгіднених документів цих останніх конференцій провалом Гельсінксього договору. Під увагу тим коментаторам треба взяти факт, що метою тих конференцій було звернути увагу на проблему виконування постанов Договору; а не конче добитися узгідненого документу якоїсь конференції. До речі, можна б твердити, що якінебудь нові постанови, прийняті в рамках Гельсінкського процесу, мало що варті, якщо не виконуються давніші постанови, прийняті Гельсінкським Заключним Актом та Мадридським документом.

Українські справи

Важливо відзначити, що на цих трьох конференціях не забувалося про українські справи.

І так в Оттаві американський амбасадор Ричард Шифтер (тепер асистент державного секретаря щодо людських прав і гуманітарних справ) крім піднесення питань, зв'язаних з поодинокими правозахисниками, присвятив багато часу справі русифікації. В Будапешті представники американської культурної еліти, а зокрема Вілліям Ліст Гіт-Мун, автор „бестселера"- книжки „Blue Highways", з великим натиском підносили справи ув'язнених українських письменників, а в Берні амбасадор Майкел Новак порушував різні проблеми людських контактів, що відносилися до поодиноких українців. Це все було в присутності представників 35-ти держав, зі Совєтським Союзом включно. Правда , що до сьогодні не можна було ще добитися конкретних результатів, то все таки важливим є факт, що ті справи стали частиною інтернаціонального порядку нарад ЗСА в більшій мірі, як перед тим.

Річ ясна, що замкнені комуністичні системи східнього бльоку, а зокрема Совєтський Союз, намагаються вперто іґнорувати проблеми людських прав, які постійно підносять західні держави, то все таки Гельсінкський процес причинився до деякого покращання в деяких східньоевропейських державах головно в ділянці людських контактів. І навіть Совєтський Союз на закінчення Бернської конференції полагодив відносно велике число совєтсько-американських розділених родин.

Я хотів би зазначити, що деякі українці, хоч свідомі, з якими державними системами ми маємо до діла, наче б то не можуть зрозуміти, що мета Гельсінкських угод не може бути осягнена за „один день". І, приймаючи факт, що Гельсінкський процес приносить шкоду Совєтському Союзові, притягаючи увагу світу до їхніх порушень точок Договору, то совєти виказують одну подивугідну прикмету: терпеливість. Я вважаю, що вони мають на меті перетривати Західній натиск на пошану людських прав, а, маючи на увазі їхні далекосяжні цілі, будуть намагатися применшувати важливість людських прав та гуманітарних аспектів Гельсінкського Акту, які, річ ясна, не служать їхнім інтересам. В обличчі цього я вважаю, що ми — чи то ЗСА і Захід в загальному, чи ми, українці (або жиди, балтійці, поляки і т.д.) — не сміємо послабити наших зусиль, щоб заставити Совєтський Союз і його сателітів придержуватися на ділі постанов Гельсінкських угод у всіх їх аспектах. Немає сумніву, що на цьому ми користаємо, притягаючи увагу світу до невідрадної дійсности порушень совєтами людських прав тепер, а в будуччині ми маємо на увазі хоч деяке потенційне покращання через послідовний натиск і підношення тих справ. Бо напевно нічого ми не досягнемо, якщо будемо мовчати.

Помимо всіх розчарувань в переговорах зі совєтським урядом у справі людських прав ми все таки подаємо деяку надію народам Совєтського Союзу: ми засвідчуємо чи то через радіопередачі, що пробивають Залізну заслону, чи через інші середники, що Захід не забув про них і що він турбується їхньою долею.

ПРИБЛИЗНО 3,500 НІМЦІВ в західній частині Берліну демонстрували в суботу, 9-го серпня, під „муром ганьби", який розділяє це місто, яке колись було столицею Німеччини, на дві половини: східню комуністичну і західню демократичну, хоч формально місто все ще підлягає чотирьом командантурам. Демонстранти несли німецькі, берлінські і американські прапори й плякати з вимогою знесення муру. 13-го серпня ц.р., берлінці відзначатимуть 25-річчя поставлення муру комуністами зі Східньої Німеччини з апробатою комуно-московських імперіялістів. На цьому мурі загинуло 73 особи, які втікали на захід, шукаючи свободи. Під час демонстрації промовляв також амбасадор ЗСА до Західньої Німеччини Ричард Р. Берт та інші особи.

В СУБОТУ, 9-ГО СЕРПНЯ ц.р. президент Роналд Реґен пройшов лікарську перевірку в Бетезда шпиталі. Ніхто не знає чому Президент пішов до шпиталя на перевірку, але його лікар д-р Биртон Смит сказав, що Президентові нічого не загрожує та що його здоров'я є в доброму стані.

Частковий...

(Закінчення зі стор. 2)

яку британці не вважають за ворога. В додатку до того виявилось, що вжиття F-111 бомбовиків було непотрібне і спричинило більш шкоди навіть для Америки. (Таку операцію — до речі невдалу) — були б краще виконали літаки, стаціоновані на воєнних кораблях близько побережжя Лівії. Про це з відомих причин не пишеться і не говориться в американських „мідія". Відомий і шанований коментатор Волтер Кронкайт заявив 15-го липня на програмі Філа Донагю, що це сором для засобів масової інформації промовчувати це питання. Та про це на марґінесі).

Йдеться про те, що пані Тачер, намагаючись віддячитись Реґенові за піддержку у англійській воєнній виправі на Фалькляндські острови, обтяжила свій моральний і політичний кредит у своїй країні. А її постава в часі фалькляндської кризи зискали були їй великі симпатії, бо вона рішучою поставою піднесла була дуже національну гордість Англії, так дуже підупалу після Другої світової війни.

Яке це все має відношення до реформи Консервативної партії під лідерством Марґарет Тачер? Вона стоїть перед виборами 1988 року. Раніше консервативсти конкурували політично від часу на переломі 1920-1930 тільки з партією Праці. До того часу їх політичним противником була Ліберальна партія. Британці навикли до системи двох партій і не звикли кидати голоси на партію, яка не має шансів виграти. Тому Ліберальна партія від 1929 року тільки клигала. Та останніми роками партія Праці почала втрачати престиж, що спричинене було головно зменшенням впливів робітничих юній, а треба тямити, що ця партія є вповні під керівництвом юній. Юнії звернули партію надто наліво, настав там роздор, у висліді чого такі стовпи тієї партії, колишні члени кабінетів, як Рой Дженкінс, Дейвид Овен, Шірлі Вілліям і Віліям Роджерс — заснували нову партію — Соціял-Демократичну партію. Це нині центрова партія, яка в альянсі заключеним із традиційною Ліберальною партією може стати серйозним конкурентом Консервативної партії і зіпхати Лейбор партію на те місце, яке досі займала в політиці Великобританії Ліберальна партія.

Ця нова партія може відіграти ролю в коаліційному уряді на випадок, коли б жодна партія не добула більшости, якою нині втішається Консервативна партія під проводом Тачер. Не слід теж забувати, що не можна виключити, що за ці два роки до 1988 настрої у Великобританії можуть змінитися. Людність може розчаруватись надто проамериканською політикою пані Тачер і піти далі наліво, а прем'єр-міністером може вийти лідер Робітничої партії Кіннок. Не була б це надто велика загроза для НАТО, бо Великобританія не покинула б НАТО, але теж важливі для ЗСА військові бази могли б тоді бути „видворені" з островів.

Нині уряд Великобританії перебуває у великій приязні зі ЗСА, Реґен і Тачер — особисті приятелі; пані Тачер в економічній і мілітарній політиці, можна сказати, наслідує політику Реґена, бойову здецидовану і відважну, особливо в ділянці „відвелферизування" країни, привернення приватної ініціятиви, але в тому і багато ризикує, бо що добре для Америки, може не завжди бути приємливим для Великобританії.